

ייצוג הולם בשירות המדינה: החברה החרדית

תמצית

מסמך זה נכתב לוועדת החוקה, חוק ומשפט בראשות חבר הכנסת יעקב אשר, ומוציגים בו נתונים על שיעור הייצוג של חרדים בשירות המדינה. חלקו הראשון של המסמך עוסק בעובדים החרדים המועסקים בשירות המדינה, חלקו השני עוסק בגיוסם של חרדים לשירות המדינה, וחלקו השלישי עוסק בייצוגם של החרדים בתוכניות הכשרה ניהולית בשירות המדינה. חלק מהנתונים המוצגים במסמך נלקחו מדוח הגיוון התעסוקתי לשנת 2019 שפורסם במאי האחרון על ידי נציבות שירות המדינה, ואחרים הופקו על ידי נציבות שירות המדינה לבקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

חוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959, קובע כי **שירות המדינה מחויב להבטיח ייצוג הולם לכמה קבוצות אוכלוסייה, ובהן האוכלוסייה החרדית, בכל הדרגות והמקצועות ובכל המשרדים ויחידות הסמך**. בשנת 2017 קבעה הממשלה כי **לפחות 7% מהנקלטים בשירות המדינה בשנים 2018-2020 יהיו מהאוכלוסייה החרדית**.

לפי נתוני נציבות שירות המדינה, **בשנת 2019, שיעורם של החרדים מבין עובדי שירות המדינה היה 1.2%**. **שיעור החרדים מכלל המגויסים לשירות המדינה בשנה זו היה 4.8%, ומכאן, ששירות המדינה בכללותו לא עמד ביעד גיוס החרדים שקבעה הממשלה**.

התפלגות העובדים החרדים בין מערכת משרדי הממשלה לבין מערכת הבריאות שונה מזו של כלל העובדים ושונה גם משאר הקבוצות הזכאיות לייצוג הולם: **חלקם של החרדים המועסקים במערכת משרדי הממשלה גדול יחסית בקרב העובדים החרדים (77%)**.

הן במערכת משרדי הממשלה והן במערכת הבריאות, **יותר ממחצית העובדים החרדים הועסקו בדירוגים המקצועיים לסוגיהם, והשאר בדירוג המינהלי**. הדירוגים המקצועיים הבולטים שבהם הועסקו עובדים חרדים היו דירוג המח"ר במערכת משרדי הממשלה ודירוג האחיות במערכת הבריאות.

רובם הגדול (88.5%) של 200 החרדים שגויסו לשירות המדינה בשנת 2019 נקלטו במערכת משרדי הממשלה. שיעורם מבין המגויסים למערכת היה 6.2% – קרוב ליעד הממשלתי. שיעורם של החרדים מכלל

המגויסים למערכת הבריאות היה 1.7%. בחינת נתוני גיוס החרדים למיניסטריונים מעלה כי **רוב המיניסטריונים לא עמדו ביעד הגיוס שקבעה הממשלה**.¹

10.8% מהמועמדויות במכרזים הפומביים בשנת 2019 הוגשו על ידי מועמדים חרדים. מבין הנבחרים במכרזים אלה היה שיעור החרדים 5%. 7% מהמועמדויות במכרזים לתפקידי בכירים הוגשו על ידי מועמדים חרדים, ואף חרדי לא נבחר לאיש משרות בכירות בשנה זו.

ב-2019 פורסמו 57 מכרזים שיועדו לחברה החרדית. שיעורם של המכרזים המיועדים לחברה החרדית מכלל המכרזים המיועדים לקבוצות הזכאיות לייצוג הולם עלה מ-4% בשנת 2017 ל-13% בשנים 2018-2019. **ממוצע המועמדויות שהוגשו לכל מכרז (34) היה גבוה בהשוואה לשאר הקבוצות הזכאיות; שיעור המועמדויות שעמדו בתנאי הסף (40%) היה הנמוך מבין הקבוצות הזכאיות, אולם שיעור המכרזים שנסגרו בבחירת מועמד (52%) היה דווקא הגבוה מבין הקבוצות.**

בשנים האחרונות ניכרת עלייה בשיעור המועמדויות שהגישו חרדים לתוכנית ההכשרה הניהולית צוערים לשירות המדינה, ובשנת 2019 שיעורן מכלל המועמדויות היה 7.5%. מבין 194 הצוערים שסיימו את התוכנית בשנים 2012-2018, ארבעה היו חרדים (2%). שיעור החרדים מכלל בוגרי שתי תוכניות הכשרה שמיועדות למנהלים בשירות המדינה (3.8% מבוגרי תוכנית העתודה לסגל בכיר ו-2% מבוגרי תוכנית העמיתים לסגל הבכיר) גדול משיעורם של החרדים באוכלוסיות היעד של כל אחת מהתוכניות.

¹ מיניסטרונין הוא משרד ממשלתי שבראשו עומד שר, והוא כולל את כל יחידות הסמך הכפופות לו. בסך הכול יש 22 מיניסטרונינים, ללא משרד הביטחון.

1. רקע

סעיף 15א בחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959, (להלן: חוק שירות המדינה) קובע כי **בישראל חלה חובה להבטיח ייצוג הולם בשירות המדינה של קבוצות אוכלוסייה אחדות, ובהן האוכלוסייה החרדית**. הייצוג ההולם יינתן **בכלל הדרגות והמקצועות, בכל משרד ובכל יחידת סמך**. על פי החוק, כבן האוכלוסייה החרדית מוגדר מי שמשתייך לאוכלוסייה החרדית, ושהוא, ילדו או בן זוגו לומד או למד באחד ממוסדות החינוך החרדיים הרשומים.²

בחוק לא נקבעו יעדים כמותיים למימוש חובת הייצוג ההולם. בדצמבר 2017 החליטה הממשלה כי **במהלך שלוש השנים ממועד קבלת ההחלטה, קרי בשנים 2018-2020, לפחות 7% מהנקלטים בשירות המדינה יהיו מהאוכלוסייה החרדית** (בדברי ההסבר להצעת החלטת הממשלה נכתב כי היעד שנקבע, 7%, מתייחס ל-130 משרות בכל שנה).³

בעוד נוסח החוק מתייחס לחובת ייצוג הולם בכל הדרגות והמקצועות, בכל משרד ובכל יחידת סמך, נוסח החלטת הממשלה מתייחס לייצוג האוכלוסייה החרדית בכלל שירות המדינה. בדברי ההסבר להצעת החלטת הממשלה נכתב כי מטרתה היא לחזק את השתלבות האוכלוסייה החרדית בשירות המדינה, בדגש על השתלבות איכותית, ועל כן מושם דגש על קליטת חרדים אקדמאים. עוד מצוין בדברי ההסבר כי על פי המתוכנן, שיעור האקדמאים מקרב הנקלטים לא יפחת מ-85% (100 משרות בכל שנה).⁴ יצוין כי ההתייחסות לקליטת האקדמאים לא נכללת בהחלטת הממשלה עצמה.

במסמך זה מובאים נתונים על ייצוגם של חרדים בשירות המדינה, הלקוחים מדוח הגיוון התעסוקתי לשנת 2019 שפורסם במאי האחרון על ידי נציבות שירות המדינה,⁵ ונתונים נוספים שהתקבלו מהאגף לגיוון תעסוקתי ומאגף בחינות ומכרזים בנציבות שירות המדינה. יצוין כי הנתונים שפורסמו על ידי נציבות שירות המדינה אינם כוללים פרטים על אוכלוסיית העובדים

² סעיף 15א בחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959; חוק ייצוג הולם של בני האוכלוסייה החרדית ושל עולים חדשים בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2016; הגדרתם של מוסדות החינוך החרדים מופיעה בתוספת הראשונה בחוק. פירוט מוסדות החינוך החרדים הרשומים מופיע בצו שירות ביטחון (מוסד לימוד חרדי), התשע"ה-2014.

³ החלטה 3268 של הממשלה ה-34, ייצוג הולם בשירות המדינה לבני האוכלוסייה החרדית ואצילת סמכויות לפי חוק שירות המדינה (מינויים), 17 בדצמבר 2017; ייצוג הולם בשירות המדינה לבני האוכלוסייה החרדית – נספח 543, 13 בדצמבר 2017; מיכל לרר וד"ר אילה אליהו, ייצוג הולם של אוכלוסיות שונות בשירות המדינה: נתונים על ישראל ומבט משווה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 5 באוגוסט 2018, עמ' 11.

⁴ ייצוג הולם בשירות המדינה לבני האוכלוסייה החרדית – נספח 543, 13 בדצמבר 2017; מיכל לרר וד"ר אילה אליהו, ייצוג הולם של אוכלוסיות שונות בשירות המדינה: נתונים על ישראל ומבט משווה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 5 באוגוסט 2018, עמ' 11.

⁵ נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019, מאי 2020.

חוק שירות המדינה מחייב להבטיח ייצוג הולם של קבוצות אוכלוסייה שונות, ובהן האוכלוסייה החרדית, בכל הדרגות והמקצועות ובכל המשרדים ויחידות הסמך

בדצמבר 2017 החליטה הממשלה כי בשנים 2018-2020 לפחות 7% מהנקלטים בשירות המדינה יהיו מהאוכלוסייה החרדית

במערכת הביטחון. עוד יצוין כי שיוך לאוכלוסיות הזכאיות לייצוג הולם בשירות המדינה נעשה על פי הצהרה וולונטרית של עובד המדינה.⁶ לפיכך, ייתכן שלא כל העובדים המשויכים לקבוצות הזכאיות לייצוג הולם רשומים בנתוני נציבות שירות המדינה ככאלה. כדי להיות מוגדר כחרדי, על העובד או המועמד לעבודה לצרף להצהרה על ההשתייכות החרדית גם אישור לימודים של מוסד חינוך חרדי, שלפיו הוא, ילדו או בן זוגו לומד או למד בו.⁷

ניתן לחלק את שירות המדינה לשלוש מערכות ארגוניות: מערכת משרדי הממשלה ויחידות הסמך (להלן: מערכת משרדי הממשלה), מערכת הבריאות ומערכת הביטחון. להלן יוצגו עיקרי הנתונים לגבי ייצוג חרדים. בכל פרק רלוונטי יובא קישור לפירוט נתונים בנושא, המופיע בסוף המסמך. היות שכאמור נתוני מערכת הביטחון אינם מפורסמים, נתוני הייצוג הם של מערכת משרדי הממשלה ומערכת הבריאות.

2. העובדים החרדים המועסקים בשירות המדינה⁸

בשנת 2019 הועסקו בשירות המדינה 80,198 עובדים ב-96 יחידות, ומהם 927 עובדים חרדים (63% מהם נשים) – 1.2% מכלל העובדים.

77% מהעובדים החרדים הועסקו במערכת משרדי הממשלה, ו-23% בלבד במערכת הבריאות. התפלגות זו חריגה ביחס לשאר הקבוצות הזכאיות לייצוג הולם, שבהן נמצא שיעור גבוה יותר מבין העובדים שהועסקו במערכת הבריאות, וכן שונה מההתפלגות הכללית של העובדים בשירות המדינה – 55% מהעובדים הועסקו במערכת משרדי הממשלה, ו-45% במערכת הבריאות.

העובדים החרדים במערכת משרדי הממשלה

בשנת 2019 הועסקו במערכת משרדי הממשלה 43,873 עובדים, ומהם 717 עובדים חרדים. 54% מהעובדים החרדים הועסקו בדירוגים המקצועיים לסוגיהם (ובהם בולט דירוג המח"ר, שבו הועסקו 21% מהחרדים), ו-46% מהם בדירוג המינהלי. התפלגות זו דומה

⁶ נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019](#), מאי 2020, עמודים 9, 28.

⁷ נציבות שירות המדינה, [הנחיות באשר לייעוד משרות לאוכלוסיות הזכאיות לייצוג הולם](#), 19 בנובמבר 2018; איאת רחאל, מנהלת תחום שותפויות ומדיניות גיוון תעסוקתי בנציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 7 ביולי 2020.

⁸ איאת רחאל, מנהלת תחום שותפויות ומדיניות גיוון תעסוקתי בנציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 21 ביוני 2020.

ב-2019 הועסקו
בשירות המדינה
927 עובדים חרדים
– 1.2% מכלל
העובדים. 63%
מהעובדים החרדים
היו נשים

77% מהעובדים
החרדים הועסקו
במערכת משרדי
הממשלה, ו-23%
במערכת הבריאות

במערכת משרדי
הממשלה הועסקו
717 חרדים, 54%
מהם הועסקו
בדירוגים המקצועיים
לסוגיהם, ו-46%
בדירוג המינהלי

להתפלגות של כלל העובדים במערכת משרדי הממשלה (57% בדירוגים המקצועיים ו-43% בדירוג המינהלי).⁹

11% מהחרדים במערכת משרדי הממשלה (79 עובדים) הועסקו בדירוג סטודנט. **שיעור הסטודנטים מכלל המועסקים החרדים בשירות המדינה גדול משיעורם של הסטודנטים מכלל המועסקים המשתייכים לקבוצות האחרות הזכאיות לייצוג הולם.** במסמך קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת דווח כי נציבות שירות המדינה פועלת לקליטה נרחבת של סטודנטים חרדים לשירות המדינה, במטרה לאפשר להם להתמודד בהמשך על משרות במכרזים פנימיים ובכך להקל על דרישות הסף המחייבות השכלה אקדמית וניסיון תעסוקתי.¹⁰ בבחינת העסקתם של העובדים החרדים ב**דרגי ההעסקה** השונים (כניסה, ניהול מקצועי, ביניים ובכיר), לא נמצאו הבדלים משמעותיים בינם ובין כלל העובדים במערכת. כלומר, **לא ניתן להצביע על פערים ברמות הבכירות של המועסקים החרדים בשירות המדינה לעומת כלל המועסקים בו.**

העובדים החרדים במערכת הבריאות

בשנת 2019 הועסקו **במערכת הבריאות 210 עובדים חרדים. 55% מהם הועסקו בדירוגים המקצועיים** (ובולט בהם דירוג האחיות, שבו הועסקו 19% מהחרדים), ו-45% בדירוג המינהלי. שיעור החרדים שהועסקו בדירוג המינהלי גדול משיעור המקביל במכלל העובדים במערכת הבריאות (23%).

בבחינת **דרגי ההעסקה** נמצא כי שיעור המועסקים בדרג הכניסה, הזוטר ביותר, מבין החרדים (70%) גדול משיעור המועסקים בדרג זה מכלל האוכלוסייה (64%). שיעורם של העובדים בדרג הניהול המקצועי (22%) ובדרג הביניים (6%) מבין החרדים קטן במעט משיעורם של העובדים בדרגים אלה מכלל העובדים במערכת (24% ו-10% בהתאמה). בדרג הבכיר מועסקים שלושה עובדים חרדים.

3. גיוס עובדים חרדים לשירות המדינה

3.1 גיוס עובדים חרדים במערכות שירות המדינה ובמיניסטריונים

בשנת 2019 נקלטו בשירות המדינה 200 עובדים חרדים.¹¹ שיעור גיוס החרדים מכלל העובדים שגויסו בשנה זו לשירות המדינה היה 4.8% - קטן מהיעד הממשלתי שנקבע. 88.5% מהעובדים החרדים שגויסו נקלטו במערכת משרדי הממשלה, ו-11.5% נקלטו במערכת הבריאות. במערכת משרדי הממשלה, שיעור החרדים מכלל המגויסים היה 6.2% -

⁹ איתא רחאל, מנהלת תחום שותפויות ומדיניות גיון תעסוקתי בנציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 21 ביוני 2020.

¹⁰ אוריאנה אלמסי, **תוכניות לשילוב חרדים לשעבר בשוק התעסוקה**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 14 באוגוסט 2019, עמ' 6.

¹¹ בגיוסים שבוצעו במכרזים שנסגרו ואוישו ב-2019. לא כולל נתוני גיוס של סטודנטים.

בשנת 2019 הועסקו במערכת הבריאות 210 חרדים, 55% מהם בדירוגים מקצועיים, ו-45% בדירוג המינהלי

ב-2019 נקלטו בשירות המדינה 200 חרדים, שהם 4.8% מכלל העובדים שגויסו - פחות מהיעד שנקבע. 88.5% מהמגויסים החרדים נקלטו במערכת משרדי הממשלה

בשנת 2019,
6.2% מכלל
המגויסים במערכת
משרדי הממשלה היו
חרדים; במערכת
הבריאות, 1.7%
מהמגויסים באותה
שנה היו חרדים

ב-2019 רוב
המיניסטרונים לא
עמדו ביעד הגיוס
שנקבע

במכרזים הכלליים
שפורסמו ב-2019,
10.8% מהמועמדים
ו-5% מהנבחרים היו
חרדים.

קרוב יותר ליעד הממשלתי (7% מכלל הגיוסים, כאמור); במערכת הבריאות היה שיעורם 1.7% מכלל הגיוסים.

בשנת 2019, [רוב המיניסטרונים \(14 מ-22\) לא עמדו ביעד גיוס העובדים החרדים שנקבע בהחלטת הממשלה](#). המיניסטרונים שבהם [שיעור גיוס החרדים](#) היה הגדול ביותר הם מיניסטרוני שירותי הדת (כמעט מחצית מהמגויסים ב-2019 היו חרדים) והמשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל (20% מהמגויסים). לעומתם, במיניסטרוני העלייה והקליטה, השוויון החברתי והתקשורת כלל לא גויסו חרדים בשנה זו.

3.2 גיוס חרדים – מכרזים שאינם מיועדים

בשנת 2019 פרסמה נציבות שירות המדינה 2,991 מכרזים פומביים כלליים, והוגשו בהם 132,717 מועמדות. **10.8% מהמועמדות הוגשו על ידי מועמדים חרדים.**¹² מבין הנבחרים **במכרזים אלה היו 126 חרדים – 5% מכלל הנבחרים.**¹³

במסמך קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת הוצגו נתונים על שלבי ההתקדמות של מועמדים חרדים (ושל מועמדים מקבוצות אחרות הזכאיות לייצוג הולם) בשלבי המיון בתהליך הגיוס. לפי הנתונים האלה, שהתייחסו לשנת 2017, בשנה זו **64% מהמועמדות שהוגשו על ידי מועמדים חרדים במכרזים פומביים (רגילים ובכירים) עמדו בתנאי הסף. שיעור זה של עמידה בתנאי הסף היה הגדול מבין הקבוצות הזכאיות לייצוג הולם, פרט לעולים החדשים.** מנגד, רק 1.9% מהמועמדים מהאוכלוסייה החרדית זכו במכרזים (לעומת 3.3% בממוצע מכלל המועמדים). באותה עת צוין במסמך כי **הדבר עשוי להעיד שהחסם המרכזי טמון בשלבים המתקדמים של תהליכי המיון: ממכונני המיון המקצועיים ועד להתכנסות ועדת הבחונים.**¹⁴

בדיון בנושא הגברת הגיוון התעסוקתי בשירות המדינה שהתקיים בוועדת הכספים של הכנסת בנובמבר 2019, אמר נציב שירות המדינה כי מרכזי ההערכה התגלו כאחד החסמים בפני מועמדים חרדים לתפקידים בשירות המדינה, כיוון שהמיונים שנערכים בהם לא מתאימים לחברה החרדית. לדבריו, נוכח זאת נציבות שירות המדינה יזמה שינוי בהליכי המיונים. עוד

¹² ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 22 ביוני 2020, ושיחת טלפון, 24 ביוני 2020.

¹³ יש לציין כי עשוי להיות פער בין מועד סגירת המכרז בבחירת מועמד למשרה ובין מועד גיוסו לשירות המדינה. לפיכך, ייתכן שלא כל הנבחרים במכרזים בשנה זו גם נקלטו במהלכה בשירות המדינה; ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, שיחת טלפון 30 ביוני 2020.

¹⁴ מיכל לרר וד"ר אילה אליהו, [ייצוג הולם של אוכלוסיות שונות בשירות המדינה: נתונים על ישראל ומבט משווה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 5 באוגוסט 2018, עמ' 15-16. לשם השוואה, אלה היו שיעורי העמידה בתנאי הסף של הקבוצות האחרות הזכאיות לייצוג הולם: יוצאי אתיופיה – 51%; עולים חדשים – 77%; ערבים – 63%; אנשים עם מוגבלות – 58%.

לדברי הנציב באותו הדיון, נציבות שירות המדינה פועלת להכיר בתעודות הוראה מסמינרים חרדים, ובמקרים מסוימים אף בתוארי רבנות, כתקפים במכרזים שבהם תואר שני הוא תנאי סף.¹⁵ מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה לנציבות שירות המדינה בשאלה על ההכרה שעליה דיבר הנציב, ומהנציבות נמסר רק כי כיום ניתן להכיר בתעודות הוראה במשרות עם דרישת סף של השכלה תיכונית ושתי שנות לימוד (כיתות י"ג-י"ד), וכי הכרה בתעודת הסמכה לרבנות מהרבנות הראשית ("יורה יורה") לצורך שיוך כדירוג אקדמי ניתנת במשרות הדורשות סמיכות לרבנות.¹⁶ על כן, לא ברור מה סטטוס יישום הדברים שעליהם דיבר נציב שירות המדינה בנובמבר.

לצורך כתיבת מסמך זה ביקשנו מנציבות שירות המדינה נתונים עדכניים על ההתקדמות של מועמדים חרדים (וכן של מועמדים מהקבוצות האחרות הזכאיות לייצוג הולם) בשלבי המיון בתהליך הגיוס, כדי ללמוד אם תמונת המצב המתוארת לעיל השתנתה. מנציבות שירות המדינה נמסר כי בשל מגבלות במערכות המחשב של הנציבות, לא ניתן לספק נתונים אלו.¹⁷ בהקשר זה עולה השאלה, **כיצד ניתן לזהות חסמים בגיוס אוכלוסייה זו (ואוכלוסיות הגיון האחרות) לשירות המדינה ושינויים בהם לאורך השנים (לרבות כאלה הנובעים ממדיניות הגיון התעסוקתי של הנציבות), ללא תמונת המצב המלאה של התקדמותם לאורך שלבי הגיוס?**

תפקידי בכירים

בשנת 2019 פרסמה נציבות שירות המדינה 46 מכרזים פומביים לתפקידי בכירים (כולל בגופי הביטחון), והוגשו בהם 1,095 מועמדות. **7% מהמועמדות (77) הוגשו על ידי מועמדים חרדים. בין הנבחרים במכרזים אלה לא היו חרדים.** בין 52 המועמדות שהוגשו ל**וועדות איתור** לאיוש משרות בכירות בשנה זו, לא היה אף מועמד חרדי.¹⁸

7% מהמועמדות

ב-46 מכרזים

פומביים לתפקידי

בכירים שפורסמו

בשנת 2019 הוגשו על

ידי מועמדים חרדים.

במכרזים אלה לא

נבחרו חרדים

¹⁵ הכנסת ה-22, ועדת הכספים, פרוטוקול 13, [הגברת הגיון התעסוקתי בשירות המדינה, בהשתתפות נציב שירות המדינה פרופ' דניאל הרשקוביץ](#), 5 בנובמבר 2019.

¹⁶ הדסה סבג, מרכזת הון אנושי במשרדי הממשלה ויחידות הסמך, נציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 21 ביולי 2020.

¹⁷ ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, שיחת טלפון, 22 ביוני 2020.

¹⁸ הנ"ל, דוא"ל, 22 ביוני 2020.

3.3 גיוס חרדים – מכרזים מיועדים

בשנת 2019 פורסמו 57 מכרזים שיועדו לחברה החרדית (מתוך 449 מכרזים שיועדו לקבוצות האוכלוסייה הזכאיות). **שיעורם של המכרזים שיועדו לחברה החרדית מכלל המכרזים המיועדים עלה מ-4% ב-2017 (28 מכרזים) ל-13% בשנים 2018 ו-2019.**¹⁹

למכרזים שיועדו לחברה החרדית הוגשו 1,960 מועמדות. ממוצע המועמדות למכרז (34 מועמדות) במכרזים שיועדו לחברה החרדית גבוה בהרבה מממוצע המועמדות שהוגשו במכרזים שיועדו לקבוצות אחרות הזכאיות לייצוג הולם.²⁰

לפי נתוני נציבות שירות המדינה, **40% מהמועמדות שהוגשו במכרזים שיועדו לחברה החרדית עמדו בתנאי הסף.** שיעור זה קטן מאשר בשאר הקבוצות הזכאיות לייצוג הולם, ואף משיעור העמידה בתנאי הסף של מועמדים במכרזים הכלליים.²¹

מנתוני נציבות שירות המדינה עולה כי נכון למועד הפקת הנתונים, **ב-52% מהמכרזים שפורסמו בשנת 2019 ויועדו לחברה החרדית נבחרו מועמדים בסיום הליכי המיון.** שיעור זה גדול מהשיעורים המקבילים במכרזים שיועדו לשאר הקבוצות הזכאיות לייצוג הולם, ואף משיעור המכרזים הכלליים שהסתיימו בבחירת מועמד.²²

4. ייצוג חרדים בתוכניות הכשרה ניהולית²³

נציבות שירות המדינה מפעילה בשנים האחרונות כמה תוכניות להכשרה ניהולית, ובהן תוכנית צוערים לשירות המדינה, תוכנית העבודה לסגל בכיר ותוכנית העמיתים לסגל הבכיר. שילוב מועמדים מקבוצות מרקע מגוון בתוכניות אלו עשוי לשמש כלי לקידום ייצוג ומעמדן של קבוצות אלה בשירות המדינה.

¹⁹ ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 22 ביוני 2020; נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ז-תשע"ח, 2018](#), מאי 2019, עמ' 35; נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח העסקה שוויונית ומגוונת לשנת 2017](#), אוגוסט 2018, אלול תשע"ח, עמ' 20.

²⁰ ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 22 ביוני 2020; שיעור החרדים בגילי כוח העבודה בשנת 2018 היה 8.6%, ושיעורם של הערבים בגילי כוח העבודה היה 20.2%; נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019](#), מאי 2020, עמ' 13.

²¹ ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, שיחת טלפון, 24 ביוני 2020; נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019](#), מאי 2020, עמ' 40.

²² ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 22 ביוני 2020; נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019](#), מאי 2020, עמ' 40.

²³ נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019](#), מאי 2020, עמ' 43-47.

בשנת 2019 פורסמו 57 מכרזים המיועדים לחברה החרדית, והוגשו בהם 1,960 מועמדות. 40% מהמועמדות עמדו בתנאי הסף

שיעור המועמדים החרדים לתוכנית צוערים לשירות המדינה נמצא במגמת עלייה בשנים האחרונות. עד שנת 2018 השתתפו בתוכנית ארבעה צוערים חרדים

תוכנית צוערים לשירות המדינה נועדה לגייס מועמדים ולהכשירם לתפקידי עתודה ניהולית ביחידות שירות המדינה לסוגיהן. התוכנית פועלת מאז שנת 2012, והשתתפו בה עד כה 194 צוערים. מנתוני נציבות שירות המדינה עולה כי **שיעור המועמדים החרדים מכלל המועמדים לתוכנית נמצא במגמת גדילה בשנים האחרונות, וב-2019 הוא הגיע ל-7.5%. מהשקת התוכנית ועד שנת 2018 השתתפו בה ארבעה צוערים חרדים (2% מכלל הצוערים).** במחזור ז' - 2018 (האחרון שלגביו הוצגו נתונים בדוח גיוון וייצוג לשנת 2019) לא השתתפו צוערים חרדים, אך במחזור שקדם לו השתתפו שני צוערים חרדים (מתוך 27 סך הכול).

שיעור הייצוג של חרדים בתוכניות העתודה לסגל בכיר ועמיתים לסגל בכיר גדול מייצוגם באוכלוסיות היעד של תוכניות אלה - עובדים בדרג הביניים ובדרג הבכיר בשירות המדינה

תוכנית העתודה לסגל בכיר מכשירה מנהלים בדרג הביניים בשירות המדינה, והיא מיועדת לעובדים שכבר מכהנים בדרג זה. עד כה התקבלו לתוכנית 279 מנהלים, ומהם סיימו 159 בוגרים. **בין בוגרי התוכנית שישה עובדים חרדים, 3.8% מכלל הבוגרים.** שיעורם של החרדים מכלל העובדים בדרג הביניים בשירות המדינה קטן מכך - 1.5%. כלומר, שיעור ייצוג החרדים בין בוגרי תוכנית זו גדול משיעורם מכלל אוכלוסיית היעד של התוכנית.

לתוכנית העמיתים לסגל הבכיר שמיועדת למנהלים בדרג הבכיר בשירות המדינה התקבלו עד כה 191 מנהלים, ועד כה **השתתפו בה שני עמיתים חרדים.** גם במקרה זה, שיעור החרדים שהשתתפו בתוכנית גדול משיעור החרדים מכלל העובדים בדרג הרלוונטי - (0.5% חרדים בדרג הבכיר בשירות המדינה).

5. טבלאות ותרשימים

טבלה 1: ארבעת הדירוגים שבהם הועסק השיעור הגדול ביותר מבין העובדים החרדים במערכת משרדי הממשלה, 2019²⁴

דירוג	מינהלי	מח"ר	מפקחים במשרד החינוך	סטודנט
שיעור מכלל העובדים החרדים	46%	21%	11%	11%

טבלה 2: התפלגות העובדים החרדים וכלל העובדים בדרגי ההעסקה השונים במערכת משרדי הממשלה, 2019²⁵

דרג העסקה	דרג כניסה	דרג ניהול מקצועי	דרג ביניים	דרג בכיר
חרדים	39%	35%	26%	1%
כלל העובדים	39%	38%	20%	4%

טבלה 3: התפלגות העובדים החרדים וכלל העובדים בדרגי ההעסקה השונים במערכת הבריאות²⁶

דרג העסקה	דרג כניסה	דרג ניהול מקצועי	דרג ביניים	דרג בכיר
חרדים	70%	22%	6%	1.4%
כלל העובדים	64%	24%	10%	0.7%

טבלה 4: גיוס חרדים למערכת שירות המדינה, 2019²⁷

חרדים שגויסו	כלל שירות המדינה	מערכת משרדי הממשלה	מערכת הבריאות
200	177	23	177
4.8%	6.2%	1.7%	6.2%

²⁴ איאת רחאל, מנהלת תחום שותפויות ומדיניות גיוון תעסוקתי בנציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 21 ביוני 2020.

²⁵ שם; ללא חישוב הסטודנטים שהועסקו במערכת משרדי הממשלה; הנתונים אינם מגיעים ל-100% בשל עיגול מספרים.

²⁶ שם; הנתונים אינם מגיעים ל-100% בשל עיגול מספרים. 1% סטודנטים נוספים בשתי האוכלוסיות.

²⁷ שם.

טבלה 5: שיעור גיוס חרדים במיניסטריונים לסוגיהם, 2019²⁸

יעד	כלל- הגיוסים	שיעור גיוס חרדים מכלל המגויסים	מיניסטריון	יעד	כלל הגיוסים	שיעור גיוס חרדים מכלל המגויסים	מיניסטריון
✘	142	3.5%	פנים	✓	37	48.6%	שירותי דת
✘	90	3.3%	אנרגיה	✓	5	20%	פיתוח הפריפריה, הנגב והגליל
✘	90	3.3%	כלכלה	✓	19	15.8%	מדע ותרבות
✘	38	2.6%	חוץ	✓	58	13.8%	בינוי ושיכון
✘	47	2.1%	הגנת הסביבה	✓	168	8.9%	ראש הממשלה
✘	1,327	1.7%	בריאות	✓	456	8.6%	אוצר
✘	84	1.2%	תחבורה	✓	13	7.7%	תיירות
✘	408	1%	ביטחון פנים	✓	299	7.4%	עבודה ורווחה
✘	30	0	עלייה וקליטה	✘	455	6.4%	משפטים
✘	7	0	שוויון חברתי	✘	306	6.2%	חינוך
✘	16	0	תקשורת	✘	95	4.2%	חקלאות

²⁸ עיבוד הנתונים מתוך: איאת רחאל, מנהלת תחום שותפויות ומדיניות גיוון תעסוקתי בנציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 21 ביוני 2020.

טבלה 6: ממוצע המועמדות למכרז במכרזים שיועדו לכל אחת מהקבוצות הזכאיות לייצוג הולם, 2019²⁹

ממוצע המועמדות למכרז	החברה החרדית	החברה הערבית	אנשים עם מוגבלות	יוצאי אתיופיה
34	21	11	8	

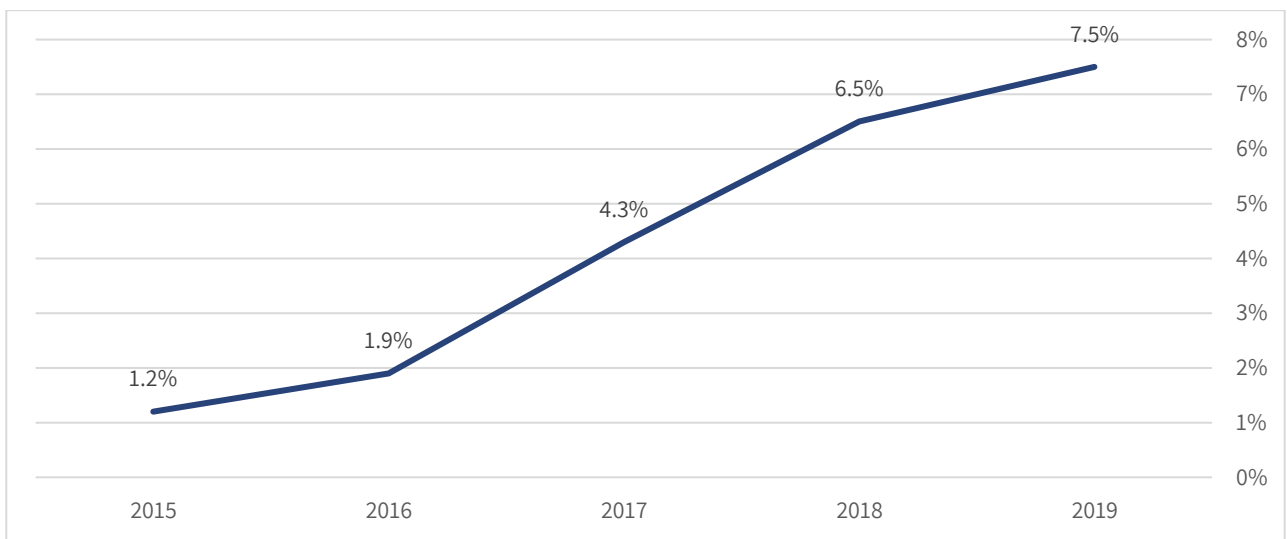
טבלה 7: שיעורי העמידה בתנאי הסף, מכרזים מיועדים ומכרזים כלליים, 2019³⁰

שיעור המועמדות שעמדו בתנאי הסף	החברה החרדית	החברה הערבית	אנשים עם מוגבלות	יוצאי אתיופיה	מכרזים כלליים ³¹
40%	46%	51%	52%	62%	

טבלה 8: שיעור המכרזים המיועדים לקבוצות הזכאיות לייצוג הולם שנסגרו בבחירת מועמד, ושיעור המכרזים שאינם מיועדים שנסגרו בבחירת מועמד, 2019³²

שיעור המכרזים שנסגרו בבחירת מועמד	החברה החרדית	החברה הערבית	אנשים עם מוגבלות	יוצאי אתיופיה	מכרזים לא מיועדים
52%	38%	34%	30%	49%	

תרשים 1: שיעור המועמדים החרדים מכלל המועמדים לתוכנית צוערים לשירות המדינה, 2015-2019³³

²⁹ ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 22 ביוני 2020;

³⁰ הנ"ל, שיחת טלפון, 24 ביוני 2020.

³¹ שיעור העמידה בתנאי הסף במכרזים הלא-מיועדים באותה השנה.

³² ניהאיה דיאב, מרכזת בכירה (ניהול ידע, מחקרים וסקרים), אגף בכיר בחינוך ומכרזים, נציבות שירות המדינה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 22 ביוני 2020; נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019](#), מאי 2020, עמ' 40.

³³ נציבות שירות המדינה, אגף גיוון תעסוקתי, [מגוונים את שירות המדינה: דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשע"ח-תשע"ט, 2019](#), מאי 2020, עמ' 44.